

**Speech Roelof Platenkamp
Symposium Waddenzeebeleid
Texel, 29 oktober 2004**

Dames en heren,

Niet alleen vandaag is mij regelmatig de vraag gesteld hoe de Nederlandse Aardolie Maatschappij – de NAM – de Waddenzeediscussie heeft beleefd in de achterliggende anderhalf jaar. En niet zelden kreeg ik ongevraagd eerst de mening van de gesprekspartner voorgeschoteld.

Terugkerende kernwoorden daarbij waren veelal: doorbraak, patstelling voorbij, vernieuwend, einde aan de mantra's. Maar nog enkele weken geleden werd mij ook voorgehouden dat het hier zou gaan om een gewone koppelverkoop.

Het geeft nog eens aan dat de rationele en vooral wetenschappelijke weg om een nieuwe visie op dit belangrijke natuurgebied te bereiken, nooit van emoties onbloom kan blijven. En de Waddenzee is voor een belangrijk deel emotie.

Dat heb ik zelf vaak beleefd tijdens tochten door het gebied. Ik hoor dit nadrukkelijk van ons eigen personeel. En in lange gesprekken met Waddenschilder Geurt Busser werd mij dit nog duidelijker, zoals nog enkele weken geleden in zijn atelier.

Ik verklap niet veel als ik zeg dat Geurt en ik het zelden eens zijn...alleen waar het de schoonheid van dit gebied betreft. Bij Geurt reflecteert die bovendien in zijn ogen.

Maar hoe kijk ik dan terug op de afgelopen ruim anderhalf jaar Waddenzeediscussie waaraan de Tweede Kamer volgende maand een nieuw hoofdstuk schrijft op basis van het kabinetsvoornemen?

Ik heb daarvoor zelf ook een aantal kernbegrippen:

Allereerst moed. Ik vind het van moed getuigen van alle betrokkenen in dit dossier om met open vizier opnieuw naar de toekomst van de Waddenzee te kijken – om soms

tegen gemakkelijke en gangbare stellingen in vast te stellen dat de Waddenzee juist een betere bescherming verdient en dat we daarom ook met een ander oog naar menselijk medegebruik moeten kijken.

Hiermee is ons land in elk geval losgekomen van een jarenlange 'sur place' – zoals Wim Meijer dat kernachtig heeft omschreven. De Waddenzee moet omgeven blijven door emoties, maar nieuw beleid voor dit gebied kan alleen worden gestoeld op wetenschappelijke onderbouwing.

Dit laatste brengt mij op mijn tweede kernbegrip. En dat is focus. Jarenlang is de bescherming van de Waddenzee in één adem genoemd met het weren van nieuwe aardgaswinning onder dit gebied.

Ik denk dat het proces van de afgelopen anderhalf jaar ook heeft uitgewezen dat louter verzet het uitzicht op vernieuwing en innovatie kan vertroebelen.

De waarde van het eindrapport van de commissie-Meijer ligt naar mijn mening dan ook vooral in de vaststelling dat er alle aanleiding is voor een offensieve strategie, gekoppeld aan een krachtige bestuurlijke vernieuwing van de lappendeken die het bestuur van de Waddenzee kenmerkte.

Pacificeren van het Waddenvraagstuk, heeft onze dagvoorzitter Roel Cazemier dat meer dan eens genoemd - in de betekenis dat het tijd is om te verenigen en knopen door te hakken voor de toekomst. Een dergelijk proces van voortschrijdend inzicht is vaak moeizaam en pijnlijk.

En de NAM zelf? Want het komt dit bedrijf voorlopig allemaal behoorlijk goed uit, hoor ik u denken. Dat klopt. Maar voorafgaand daaraan, wil ik als derde kernpunt eerst een aantal lessen voor de NAM uit de afgelopen jaren duidelijk maken.

Het is denk ik geen geheim dat in grote delen van de NAM een zekere verbittering heerste in 1999 toen het toenmalige kabinet besloot het verkeerslicht op rood te zetten voor nieuwe gaswinning onder de Waddenzee.

Onbegrijpelijk, was een veelgehoorde klacht binnen ons bedrijf. Wij hadden toch ons huiswerk voldoende gemaakt en was het nu langzamerhand niet eens tijd dat alle tegenstanders maar eens luisterden naar het nut van deze aardgaswinning? En er was toch aanzienlijk geïnvesteerd in wetenschappelijke onderbouwing?

Communicatie per megafoon...zonder al te goed te luisteren en zonder voldoende begrip op te brengen voor elkaars standpunten.

Terugkijkend denk ik dan ook dat ons bedrijf deze discussie teveel vanuit de eigen technische cocon heeft benaderd en te weinig oog heeft gehad voor de ernst en de inhoud van de signalen uit de samenleving.

Ons huiswerk was destijds dus technisch gezien behoorlijk op orde, maar zeker niet genoeg – teveel gesprekken waren juist niet gevoerd.

En in een interviewronde in 2000 langs de belangrijkste opinieleiders in ons land kregen we dit in een perceptieanalyse op harde wijze voorgeschoteld: “gaswinning is cruciaal voor Nederland, maar NAM trekt teveel aan dode paarden” – liet Nederland ons weten. En ook: “de NAM is bijna voorspelbaar in haar overheersend juridische toon en zit gevangen in veel discussies als onderdeel van het probleem”.

Dames en heren - toen werd het even stil bij ons, kan ik u melden. Zoals ik al eerder opmerkte, voortschrijdend inzicht is moeilijk en vooral pijnlijk.

Bij mijn aantreden als directeur was het dan ook niet verwonderlijk dat in de overdracht van Karel Stigter er ruim werd stilgestaan bij het onderwerp Waddenzee.

Met name het Terschellingberaad van januari 2003 had bij hem diepe indruk gemaakt als een bijeenkomst waar circa 25 deelnemers de basis legden om een nieuwe toekomstvisie voor de Waddenzee te ontwerpen.

Cynici kunnen zeggen: daar was u natuurlijk bijzonder blij mee, want de NAM had alle belang bij dat beraad. Die cynici moet ik echter teleurstellen.

Het belang van de natuur stond daar voorop. En wat de uitkomst voor de gaswinning van dit proces zou worden, kon niemand vooraf exact voorspellen. Wat wél duidelijk was dat de betrokkenen zich zouden inzetten voor de installatie van een overheidscommissie die geheel onafhankelijk een eigen oordeel zou vellen.

Op Terschelling zaten voor het eerst sinds jaren alle spelers weer bij elkaar aan tafel. Over de ontstane situatie werd op een integere wijze gediscussieerd. Respect voor standpunten, luisteren, agree to disagree. En vooral naar de toekomst blijven kijken om een nieuw elan niet te blokkeren.

Tegen die achtergrond - dames en heren - beschouw ik dit Texelberaad vandaag dan ook graag als de logische opvolger van het Terschellingberaad uit januari 2003.

Waar staan we dan nu?

Het eindrapport van de commissie-Meijer is u genoegzaam bekend, zoals ook de juni-brief van het kabinet met het nieuwe beleidspakket voor de Waddenzee.

Voor wat betreft de NAM vat ik de huidige positie graag samen onder de noemer 'Geen Schade – Veel Waarde'. En ik zal het kort houden, zodat we straks tijd overhouden voor de discussie.

Om te beginnen bij Geen Schade. Met alle wetenschappelijke kennis in de hand bestaat die Geen Schade er nu uit dat het ecologische systeem voldoende in staat is de effecten van bodemdaling op te vangen zodat zich geen blijvende effecten voordoen.

De extra zandhonger die wordt veroorzaakt door gaswinning is bovendien buitengewoon gering in verhouding tot de zandhonger van de gehele Waddenzee als gevolg van natuurlijke processen.

Voorts heeft zowel de commissie-Meijer als het kabinet een extra zekerheid ingebouwd door deze menselijke activiteiten onder een gelimiteerd regime te laten verlopen. Een regime dat maximumwaarden aan de bodemdaling stelt en dat bovendien moet worden bewaakt door een onafhankelijke monitoringscommissie.

Indien wij toestemming krijgen voor de nieuwe gaswinning zal deze productie zich bovendien voltrekken onder het principe van 'hand aan de kraan'.

Maar gaat u zich daaraan houden? – zo werd me laatst gevraagd. Ik herhaal hier nog eens mijn antwoord: wij houden ons aan de regels van het spel. Afspraak is afspraak.

Tot slot het derde punt onder de noemer 'Geen Schade': De NAM plaatst geen installaties in de Waddenzee, niet voor productie noch voor exploratie van mogelijk aanvullende gasvelden. Dat is een harde toezegging die staat. Ook al dat zou betekenen dat we een gasveld in het midden van de Waddenzee vanaf de rand niet kunnen bereiken.

Dan over naar het volgende deel van 'Geen Schade – Veel Waarde'. Het onderdeel 'Veel Waarde' dus dat vooral gaat over het belang van aardgaswinning. Staat u mij toe dat ik daar iets meer tijd voor neem.

Het aardgas onder de Waddenzee is nodig om het robuuste en unieke Nederlandse gasproductiesysteem in stand te houden. Dat systeem bestaat uit het Groningenveld met zijn unieke balansfunctie, de kleine velden en de ondergrondse gasopslagen.

Nu al is er sprake van een fikse kentering van beschikbaar gas uit de kleine velden in ons land. Die productie uit bestaande velden loopt hard terug – de winning uit de thans producerende kleine velden is binnen 5 tot 10 jaar gehalveerd.

U moet ook niet vergeten dat Groot-Brittannië dit jaar voor het eerst meer importeert dan zelf produceert. In 2010 wordt heel de gehele Europese Unie een netto-importeur.

Het lange-afstandgas uit bijvoorbeeld Noorwegen en Rusland is hier echter nog maar mondjesmaat voorhanden en zal nog grote investeringen vragen.

De luxe waarin ons land zich de afgelopen 40 jaar op het gebied van energie kon wentelen, is voor de komende 40 jaar dan ook niet meer zo vanzelfsprekend.

Daar maken wij ons niet alleen zorgen over. Ook de overheid... die uit oogpunt van voorzieningszekerheid de balansfunctie van het Groningenveld nog zeker 25 jaar in stand wil houden. Dat stelt grote eisen aan het beschikbare aardgas uit de kleine velden die sterk teruglopen – qua beschikbaarheid van aardgas, maar zeker ook in grootte.

De NAM gaat onverminderd voort met het opsporen en in ontwikkeling nemen van kleine velden. Maar de kleine velden die wij de afgelopen jaren hebben ontdekt en/of in productie hebben genomen zijn gemiddeld tussen 1 en de 4 miljard kubieke meter.

De exploratieresultaten in ons land zijn bovendien de laatste jaren teleurstellend. Daarom hebben dit aardgas onder Waddenzee hard nodig. Om het unieke Nederlandse systeem in stand te houden en om geen onverantwoord beroep op het Groningenveld te doen.

Waarom nu? Niet alleen omdat de kleine velden nu teruglopen. Ook omdat nu de infrastructuur er is, ook omdat nu de Waddenzee de bodemdaling kan bijhouden in combinatie met de zeespiegelstijging.

De vraag naar aardgas blijft onverminderd toenemen en in milieutechnische zin is ons aardgas de schoonste fossiele brandstof die het beste kan worden ingezet in de transitie naar een meer duurzame energiehuishouding.

Behalve ecologisch verantwoord en energetisch hard nodig, hoort onder het kopje 'Veel Waarde' ook dat de commissie-Meijer en het kabinet een beleidspakket hebben ontwikkeld waarbij aanzienlijk wordt geïnvesteerd in de Waddenzee en het Noorden van Nederland. En tot slot er is natuurlijk een economisch belang voor de staat en de NAM zelf.

Dames en heren – alles overziende ben ik er van overtuigd dat onzekerheden uit 1999 anno 2004 in voldoende mate zijn weggenomen en dat een stap voorwaarts kan worden gemaakt – moet worden gemaakt. En u zult begrijpen dat ik hoop dat de Kamer de visie van het kabinet zal volgen. Daar is wat mij betreft inmiddels alle aanleiding toe.

Ik denk ook dat met totaalpakket van het kabinet in Nederland een goed model is gebouwd hoe natuur en economie kunnen samengaan. Het zal mij niet verbazen als dit model internationaal opvolging zal krijgen.

Nederland is niet het enige land dat dergelijke vraagstukken kent. Immers, alleen al de aanwezigheid van het menselijk ras op deze planeet heeft natuur en menselijke activiteiten tot elkaar veroordeeld en daar zullen we de komende decennia en eeuwen op innovatieve wijze mee om moeten blijven gaan.

In het laatste deel van mijn presentatie kijk ik graag naar de toekomst.

Indien de Tweede Kamer volgende maand met het huidige pakket akkoord gaat, wacht ons nog een interessante periode. Om de beste projecten te vinden voor de investeringen die de overheid heeft toegezegd. En wat te denken van versterking en integratie van Waddenwetenschap in de Waddenacademie. En welke bestuurders gaan zich buigen over de bestuurlijke vernieuwing?

De overheid heeft hier een rol te spelen. En ik roep die overheid dan ook op om vooral leiderschap te tonen en beschikbaar te maken zodat voortgang kan worden gemaakt. Voortgang die namelijk ook nodig is voor een sterk vertrouwen dat die offensieve strategie voor dit gebied wordt omgezet in tastbaar resultaat.

Ook de NAM heeft een rol te spelen in dit proces. Al enkele maanden geleden kondigden wij aan fondsen ter beschikking te willen stellen zodat op zeer korte termijn haalbaarheids- en definitiestudies kunnen beginnen, vooruitlopend op de investeringen die de overheid zal doen.

Ik hoop dat de structuur van een dergelijk Waddenfonds binnenkort zichtbaar wordt zodat we ook daadwerkelijk over onze betrokkenheid kunnen gaan praten. Ik heb er recentelijk bij de minister van Economische Zaken op aangedrongen hier prioriteit aan te geven.

Ook hoop ik van harte dat hier projecten uit naar voren komen, waar wij zelf verder in deel kunnen nemen en investeren.

Maar het gaat niet alleen om financiële kracht. Er is ook kennis en menskracht nodig. En die zullen wij eveneens beschikbaar stellen.

Dames en heren, ik ga afronden.

In mijn ogen is het cruciaal dat het huidige kabinetsvoornemen wordt omgezet in beleid. Alleen dan zullen er meer winnaars dan verliezers zijn. Dat vergt de komende tijd veel vertrouwen en vooral leiderschap om de regie over zo'n ingewikkeld vraagstuk te bewaken.

Ik denk dat zoals wij hier allen vandaag aanwezig zijn, daar nog een belangrijke rol in hebben te spelen.

Tot slot dank ik EcoMare – en in het bijzonder Jan Kuiper – bijzonder hartelijk voor de organisatie en tevens dank ik alle andere sprekers en aanwezigen voor het welslagen van dit symposium.